

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Secunda. An Ens reale dicat conceptum unum tam formalem, quàm
objectivum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

PARS I. DISPUTATIO I.

DE ESSENTIA ENTIS.

Quia praeverta Disputatione, pro objecto adaequato Metaphysica ens reale ut sic statui, ideo de eius natura & essentia agendum est, quare sit

QUESTIO I.

Quid sit ens reale, & an detur conceptus communis ipsi Enti reali & rationis?

habet esse simpliciter, & ens rationis secundum quid, ita & habebit ens reale intelligi simpliciter, rationis secundum quid.

I. Explicatur

Communis Doctorum sententia rationem entis realis explicat per aptitudinem ad existendum, asseritq; illud esse ens reale, cui non repugnat existentia, seu quod est capax existendi. Definitionem hanc optimam esse ex eo probatur, quod conveniat Deo & creaturæ, substantiæ & accidenti, & omnibus aliis accidentibus realibus, & non conveniat enti rationis, quod ens non est; neq; negationibus, quæ sicuti propriè entia non sunt, sic sunt propriæ existentia incapaces, & eodem modo, quo dicuntur entia, eodem existere dicuntur, & sicuti non dicuntur entia nisi cum addito, videlicet entia negativè, sic cum eodè addito dicuntur negativè existere; nec ullus alius conceptus est assignabilis, qui nobis notior esset. Hæc pro prima parte quaestionis. Pro secunda parte solvenda revocetur in memoriâ tractat^o de ente rationis, cum ejus notitia æquè sit necessaria, quo facto

Arguitur 2. Quando aliquid definitur, per commune & contrahens, necessariò illud commune convenit alicui, cui nõ convenit contrahens, sed ens reale & rationis definiuntur per aliquid contrahens, & per ens; nam ens reale & rationis sunt termini complexi dicentes duos conceptus objectivos; ergò cum enti rationis nõ conveniat contrahens, scilicet reale, conveniat ipsi commune scilicet ens. R. negando min. nam per ly reale & rationis solum determinatur æquivoca significatio entis comunissimè accepti, sicut per verum & pictū detrahitur æquivoca significatio hominis.

V. Secundum

Arguitur 3. Potest quis esse cert^o quòd universale sit ens, & dubius an sit reale, vel rationis, ergò conceptus entis respectu ipsorum erit communis, & univocus. R. dist. ant. potest esse certus de nomine entis, seu conceptu indeterminato & confuso concedo ant. conceptu determinato, seu de re entis nego ant. sicut quando dicimus, ly canis, ubi non possumus habere conceptu realitatis inter se similitum, vel unius realitatis communis, sed tantum solius vocis.

VI. Tertium

Arguitur 4. Ens comunissimè sumptum habet sufficientem unitatem medii syllogistici, ergò non est æquivocum. Probatur ant. quia hæc est bona argumentatio, omne ens est intelligibile, ens rationis est ens, ergò est intelligibile, ergò, &c. R. neg. ant. ad probationem dico, quòd ille Syllogismus non est bonus ut categoricus, sed bene si accipiatur ut hypotheticus ex disjunctivis compositus, in quas potest sic resolvi, hoc vel illud ens est intelligibile, scilicet ens reale, vel rationis, sed ens rationis, &c. sicut hic syllogismus: *Omne canis est mobilis, sius est canis, ergò: Est bonus si sic resolvatur, hic vel ille canis est mobilis, &c.* Ex his collige similiter dicendum esse de conceptu præscindente ab ente positivo & negativo, sicut etiam de relationibus realibus & rationis, quia utrobique eadè est ratio.

VII. Quartum

II. Non datur conceptus communis reali & rationis.

Dico: Non datur ens præscindens, à reali & rationis, quòd sit univocum ad illa. Est comunissimum.

Probo 1. Ex Scoto in 1. d. 29. q. 1. ei, quod est secundum quid tale & ei, quod est simpliciter tale, in quantum tale, non est commune univocum illud, quod accipitur in eis secundum quid & simpliciter, sed ens reale est simpliciter ens, & ens rationis est secundum quid ens, ergò ens ut sic non prædicatur de illis univocè; hæc ratio fundatur in illa regula, quòd à termino sumpto ab aliquo distrahente, vel diminvente, ad eundè sumptu simpliciter nõ valet consequentia, sic ly rationis distrahit, vel saltè diminuit rationem entis.

III.

Probo 2. Quia sicut homo pictus & homo verus non habent rationem aliquam univocam communem hominis, quia homo pictus non est verè essentialiter homo, quod requiritur ad univocationem, sed tantum habet hoc, quòd dicatur homo ab homine vero, eo, quòd sit ad similitudinem ejus, ita etiam enti reali & rationis non poterit quid univocum commune dari, quia ens rationis non est verè intrinsecè ens, sed quòd dicatur ens, habet hoc ab ente reali, eo quòd ad similitudinem ejus concipiatur.

IV. Argumentum in contrarium primum.

Arguitur 1. Omnis potentia, quæ ferri potest in aliqua objecta, habet unum commune objectum sub quo omnia illa continentur, sed intellectus ferri potest super ens reale & rationis, ergò habebit unum commune objectum, sub quo omnia illa continebuntur. R. dist. maj. quæ potest ferri per se primò & simpliciter in aliqua objecta, concedo majorè; per se secundo & secundum quid, nego majorè; similiter dist. min. Potest ferri in ens reale & rationis per se primò & simpliciter nego minorè. Per se primò, & simpliciter in ens reale & per se secundo, ac secundum quid in ens rationis concedo min. & nego consequentiâ. Ratio est, quia sicut se habet res ad esse, ita & ad intelligi, unde ens reale

QUESTIO II.

An ens reale dicat conceptum unum tam formalem, quàm objectivum?

Revocatis prius in memoriâ dictis de conceptu formali & objectivo, explico sensum quaestionis & dico hunc esse, videlicet, an quando concipitur ens ut sic, seu quando concipimus aliquid esse ens, & ignoramus, an sit substantia, vel accidens habeamus in mente nõstra unum adum, vel plures, & an habeamus unum objectu nobis propositu, vel plura, quod resolvendo

I.

DICO 1. Ens ut sic habet in intellectu nostro unum conceptu formalem, qui nõ representat aliquid ex inferioribus secundum proprias rationes, sed tantu secundum conceptibilem rationem entis communem. Ita D. 1. d. 3. q. 5. & d. 8. q. 3. cum suis ac Neutristis ferè omnibus, contra Ruvium & alios, qui utrumque conceptum ei negant, & Nominales negantes conceptum objectivum.

II. Ens habet in nobis conceptum formalem.

Probatur

III.

Probatur Conclusio primò

experientià: Quia quando concipimus Ens, non advertimus nos habere plures conceptus ipsi correspondentes, nec habere plura objecta ipsi propolita, nec nos percipere Deum aut Creaturas, substantiam aut accidens, sed si haberemus plures conceptus, aut plura objecta propolita, deberemus id advertere, quia de factò non possumus colligere nos habere plures conceptus, aut plura objecta percipere aut Deum & Creaturas, nisi per experientiam; ergò si habemus oppositam experientiam, dicendum est, quòd Ens habeat talem unum conceptum. Confirmatur ex eo, quod ad prolationem vocis canis experimur intellectum non uniri in aliquo uno; sed ad diversa distrahi, scilicet ad canem terrestrem, celestem & marinum optimè colligimus illi voci non correspondere unum conceptum communem, & e contra ex eo, quod ad prolationem hujus vocis animal experimur intellectum non distrahi ad diversa, sed uniri ad concipiendam substantiam sensibilem optimè colligimus unum conceptum communem correspondere, ergò cum ad prolationem vocis ens experimur, nos non distrahi, sed potius intellectum nostrum uniri optimè colligimus huic voci correspondere unum conceptum communem.

IV.

Probatur secundò ratione D. I. d. 3. q. 3. n. 9.

intellectus habens unum conceptum formalem de uno certum & alios incertos de aliis, si ille, qui est certus, sit ita certus, ut impossibile sit ipsum esse dubium aliis existentibus certis, habet conceptum unum formalem præcisum & distinctum ab aliis conceptibus illorum de quibus est dubius, sed intellectus potest esse certus, quòd aliquid sit ens, dubitare, aut an sit Deus, vel creatura, substantia, vel accidens, ergò intellectus noster habet conceptum unum formalem entis præcisum & distinctum à conceptibus particularium entium, major patet ex terminis, nam si intellectus habet conceptum formalem certum & alios conceptus formales dubios, procul dubio ille certus erit distinctus à dubiis: Minorem probò: quia Philosophi cognoverunt motorem primæ Sphæræ esse ens, dubitarunt autem, an esset Deus, vel alia intelligentia; item cognoverunt lucem esse ens, dubitarunt autem, an sit substantia vel accidens, ergò intellectus potest esse certus, quòd aliquid sit ens, & dubitare an sit Deus vel creatura.

V.

Dices I. cum Thomistis: Ens, ut dicitur, de Deo & creatura, &c. non importare unum conceptum, sed plures, qui ob maximam similitudinem videntur unus.

Similitudo non solum experientiam.

Contra, si hæc replica valeret, nullus prorsus daretur conceptus unus universalis, nam si dicas hominem habere unum conceptum ad Petrum & Paulum, respondebo, quòd sint duo, sed videntur tamen unus ob maximam similitudinem quam habent, quod tamen falsum est.

VI.

Dices 2. cum aliis: Intellectum quidem in tali casu non percipere determinatè Deum aut creaturam, sed tantum indeterminatè, ita ut intellectus sit certus de toto illo dis-

Inferiora non cognoscuntur indeterminate.

juncto, & dubius de ejus singulis partibus. Contra, experientià constat, quòd quando intellectus concipit ens, ita ut habeat conceptum certum & alios dubios per illum conceptum certum, nullo modo experitur se habere conceptum Dei & creaturæ, nam dum Philosophus cognoscit Cælum moveri, certus est illud moveri esse ens, & deinde ulterius investigando dubitat utrum Deus sit, vel creatura, ergò falsum est intellectum in tali casu cognoscere Deum & creaturas etiam indeterminatè, illi que esse certum de toto illo disjuncto.

Dices 3. Cum aliis negantibus majorem, quam sic invertere nituntur, primò Philosophi fuerunt certi de eternitate mundi & Dei, eumque esse causam primam, necesse est & dubitarunt de finitate & infinitate, & tamen eternitas non est communis finito & infinito. Secundò si duo homines, uterque Petrus nomine, in obscuro cubiculo existerent & me percuteret unus, essem certus quòd me Petrus percutisset, & dubius an hic vel ille, & tamen Petrus non importat conceptum communem illi. Tertio, si canis terrestris & marinus includeretur in sacco, & unus illorum moveret saccum, certus essem canem movere saccum, & dubitarem quis nam illorum, & tamen canis non dicit unitatem conceptus ad illos. Veritate nulla concludit, non prima, quia conceptus eternitatis, causæ primæ, necessitatis essendi, non erant tam certi ut existerent certitudine finitatis aut infinitatis non potuissent reddi dubii: Non secunda, quia juxta dicta in universalibus, à singularibus potest abstrahi conceptus communis, & si non possemus, haberemus conceptum communem hominis, quod falsum est: Neque tertia, quia tunc haberemus conceptum animalis. Deinde hic non est sermo de conceptu objectivo prout probat instantiæ, sed de formali. Denique & licet non posset abstrahi à singularibus conceptus communis, instantia nil concluderet, quia ille conceptus, non esset formalis, sed objectivus, qui non abstrahitur, nisi ubi reperitur similitudo illarum rerum, à quibus sit præcisus, & penes hoc ubi inveniuntur plures formalitates diversæ rationis.

Dico 2. Conceptus formalis entis in mente nostra correspondet uni conceptui objectivo distincto & præcisus à conceptibus inferiorum. Et D. c. Probo primò unitatis conceptus formalis necessario correspondere debet unitati conceptus objectivi, ergò cum ens habeat conceptum formalem in mente nostra, habebit & objectivum. Probo antec. quia conceptus formalis est ipsa intellectio, sed implicat intellectio nem ut sit non esse alicujus rei intellectæ, quia cum actu illius ex sua natura habeat transire super aliquid quod objectum, ut in terminum necessario dicendum est, quod cuilibet actu intellectus, seu conceptui formali aliqua una ratio objectiva correspondeat. Diversimodè ad hanc probam adversarij respondent, sed unam solam adducam, ex cujus impugnatione alie facili solvi poterunt. Quare

Dices: Ad salvandam unitatem conceptus formalis sufficere, si ei correspondeat ratio

ratio objectiva, vel plures immediatè & confusè. Contra: Quia in illo conceptu vel includitur substantia & accidens, Deus & creatura, & omnia alia Entia copulativè, vel disjunctivè, vel simpliciter; nullum dici potest secundum Adversarios, ergò: Probo minorem: Primò non copulativè, aliàs hæ propositiones essent falsæ, substantia est Ens, accidens est Ens, quia nec substantia est substantia & accidens, nec accidens est accidens & substantia, quod tamen requiretur ad veritatem illius propositionis, si Ens copulativè includeret substantiam & accidens & alia, ergò: neque disjunctivè, quia sequeretur univocatio entis, quam Adversarii negant, nam hoc disjunctum, substantia vel accidens, DEUS vel creatura, tam benè primò convenit creaturæ & accidenti, ac DEO & substantiæ, quia ad veritatem disjunctivæ sufficit veritas unius partis.

aliis rationibus communibus genericis, unde si ratio Adversarii valeret nullos possemus habere conceptus communes genericos, nam si sumamus rationem communem animalis, quæro an ista ratio sit rationalis an irrationalis, si dicatur esse rationalem non conveniet irrationali, & e contra falsum ergò est positivum absolutum & respectivum opponi contradictoriè, sed solum opponuntur taliter, sicut opponuntur aliæ differentiæ dividentes genus.

Arguitur 2. Nullus gradus communis & verè præcisus potest esse transcendens; ergò Ens, cum sit transcendens non potest habere conceptum præcisum ab inferioribus suis & contrahentibus: Probo antecedens: Transcendentia dicit necessariam & essentialem inclusionem conceptus transcendens in omnibus rationibus particularibus, ergò. Hic est Achilles Thomist. sed facilis evasione, quare R. primò negando utrumque antecedens. Ad transcendentiam enim sufficit, ut vel essentialiter, vel formaliter, vel identicè & realiter includatur in suis inferioribus. R. secundò, supposito transcendentiam sic includi, negando consequentiam cum probatione, quia per talem præcisionem non intelligimus, quod Ens possit separari à differentiis & illæ solum manere, sed intelligimus, quod Ens possit concipi secundum se, non conceptis suis inferioribus aut contrahentibus, licet hæc non possint concipi absque Ente, quod clarum est, quia nemo dicit cognitionem Entis & differentiarum non esse distinctas cognitiones.

XII. Secundum.

Dico 3. Conceptus Entis est unum non solum respectu substantiæ & accidentis, sed etiam respectu Dei & Creaturæ est D. loco cit. quia omnes rationes, quæ præbent conceptum Entis respectu substantiæ & accidentis esse unum, probant etiam de conceptu Entis respectu Dei & creaturæ.

XIII. Est unum etiam respectu Dei.

Probo primò: Cum Majoronio, omne quod dividitur per plures differentias contrahentes, habet unam rationem formalem communem omnibus membris divisis, sed Ens non solum dividitur in substantiam & accidens, sed etiam in Ens finitum & infinitum, ergò Ens etiam habebit conceptum formalem præcisum à Deo & Creatura. Nec valet dicere hanc esse divisionem vocis in sua significata, non valet, quia omnis divisio vocis in sua significata est ad placitum, sed hæc non est ad placitum. Quod Confirmatur, quandoocunque aliquid definitur per commune & contrahens, necessariò illud commune convenit alicui, cui non convenit contrahens, sed creatura definitur per Ens & aliquid contrahens, ergò Ens convenit alicui, cui repugnat contrahens, sed contrahens nulli repugnat, nisi DEO; ergò Ens illi convenit, adeoque erit commune Deo & creaturæ.

Probat secundò: Totum, quod tollit negatio, ponit ipsi opposita affirmatio; ergò totum, quod negat nil, seu non Ens, ponit Ens, sed non Ens non solum negat Ens creatum & finitum, sed prorsus omne sive sit finitum sive infinitum, consequentia clara & quia si conceptus Entis non extenderet se ad omne prorsus Ens, Ens & non Ens

Ooooo non

X.

Probatur Conclusio secundo: Quia omnia Entia realia habent quandam similitudinem & convenientiam inter se, quam non habent cum non Ente ex nihilo; ergò possunt sub ea ratione conceptum unum objectivum constituere: antec. patet, consequentia probatur, quia omnia illa entia sub tali convenientia sunt conceptibilia; ergò in illa convenientia erit conceptus unus & consequenter objectivus; ergò: ant. patet. Quia intellectus habet virtutem præcisivam statim ac in re subiectum reperit habere rationem convenientiæ ac differentie potest ea plura concipere secundum illam rationem, secundum quam convenientiam præscindendo à rationibus, quibus differunt & tunc concipit illa plura ut sunt unum, ergò conceptus objectivus correspondens formali erit unus.

XI.

Arguitur: Si daretur talis unitas conceptus objectivi præcisi ab omnibus inferioribus, seu determinatis rationibus Entis talis conceptus esset contrahibilis ad sua inferiora, sed non potest esse sic contrahibilis, ergò: Probo minorem, quia deberet contrahi per aliquid superadditum, sed nil tale superadditum potest assignari, ergò: Probo minorem, quia illud superadditum vel esset Ens, vel non Ens, non potest esse non Ens, quia Ens per nil ad inferiora contraheretur, neque potest esse Ens, tum, quia ab eo non posset præscindi Ens, quia illud formaliter esset ipsum Ens; tum quia nil superadditur sibi ipsi, nam animalitas non additur animalitati, neque contrahitur per illam, neque præscinditur ab illa, ergò. R. negando utramque minorem, ad probationem dico Ens contrahi ad sua inferiora per aliquid additum, quod est Ens non formaliter, sed realiter & identicè. Ad alia

Instatur: Hæc ratio communis objectiva, vel esset absoluta, vel respectiva, sed neutrum dici potest, ergò: non respectiva, quia aliàs non conveniret absolutis, non absoluta, quia tunc non conveniret respectivis; ergò nec potest dici quòd ab utraque præscindat, quia inter contradictoria non datur medium. R. præscindere ab utroque, ut patet de omnibus

F. Amandi Hermann Metaphysica.

non essent sibi immediatè opposita. Sed in contra

XV.
Tota ratio
Entis quoad
realitatem
invenitur in
Deo.

Arguitur: Tota ratio Entis invenitur in Deo; ergò Ens non potest esse quid, superius Deo & creaturæ: Consequentia probatur, quia ratio superior est universalior quacunquè inferiori, unde nullatenus talis ratio debet tota inveniri in uno extremo, quia aliàs non excederet, nec posset esse quid commune inferioribus; antec. prob. licet enim creatura formaliter & intrinsecè sit Ens, non tamen est Ens per se, sed per participationem, cum participet rationem Entis à Deo, qui est Ens per essentiam, hinc ex vi illius Entis, quod in Deo est, per essentiam habet creatura quod sit Ens; ergò cum Deus sit Ens per essentiam, tota ratio Entis invenitur in Deo. R. hoc & similia argumenta concludere contra asserentes conceptum Entis importare realitatem præcisam à particularibus entium rationibus, non verò contra nos, qui asserimus conceptum Entis immediatè abstrahi à realitatibus DEI & Creaturæ inadæquatè conceptis, quæ solutio bene notanda est, hinc in forma R. negando antec. cum probatione, nam ex hoc argumento tantum sequitur, quòd Deus habeat suum esse à se secundum omnem essendi plenitudinem & perfectionem, & nullum Ens habeat extra illum esse, nisi dependentè & participatè ab ipso, quæ dependentia non aufert unitatem transcendentalem entitatis communicatæ non quòd à parte rei existentem, sed per intellectum nostrum abstrahentem.

Instatur: Ens contrahitur ad Deum & creaturam per finitatem & infinitatem, & prius ad DEUM quàm Creaturam; ergò tota ratio Entis totaliter absorbetur ab illo; probatur consequentia: Quia infinitas est modus totalitatis ita, ut contrahat naturam totaliter & adæquatè, aliter non esset infinitum, si aliquid remaneret, quòd non contrahetur. R. dist. ant. contrahitur ad Deum & creaturam, contractione vera Metaphysica, nego antec. contractione per opus intellectus, concedo antec. & similiter distingo conseq. tota ratio Entis &c. Si contrahatur Metaphysicè transeat consequentia; si contrahatur opus intellectus, nego consequentiam.

XVI.
Differentia
non impedit
quoniam in alio
contineri possit.

Arguitur 2. Ratio communis dum descendit ad inferiora dividitur per oppositas differentias, quæ se invicem excludunt, neque una est causativa alterius, quia tunc non essent simul natura, sed una præsupponeretur ad aliam, sed tota ratio creaturæ continetur, in Deo eminentur & ab ipso causatur; ergò Creatura cum Deo non possunt dividere Ens. R. negando majorem: Oppositio enim differentiarum non impedit, quominus una differentia eminenter contineatur in alia, aut causetur ab ea, nam sensitivum cum vegetativo, cum intellectivo adæquatè dividunt animam, & tamen sensitivum continetur eminenter, imò formaliter in intellectivo: Qualitas dividitur in habituales & actuales, & tamen habitus efficit actum.

QUÆSTIO III.

An Conceptus Entis sit ex natura rei ante opus intellectus præcisus, & distinctus à suis inferioribus.

Notandum est, quòd licet multitudine nobiscum conveniant in unitate conceptus Entis, tamen multi negant talem conceptum præcisum esse perfectè præcisum; Perfecta igitur præcisio est illa, quando nimirum conceptus ita ex natura rei, vel saltem per intellectum ab inferioribus abstrahitur, ut solum dicat quendam superioritatis gradum, in quo nullatenus relucant rationes inferiorum; Imperfecta autem præcisio est illa, quando nimirum conceptus præcisus non dicit gradum aliquem superiorum nec ex natura rei, nec per intellectum abstrahentem distinctum ab inferioribus, sed implicite saltem & confusè illa includit secundum proprias rationes, & solum abstrahit ab expressione suorum inferiorum, & hæc nominatur inadæquata, illa verò adæquata. Hoc prænotato quantur inter illos, qui admittunt perfectam præcisionem Entis, an talis videlicet præcisio perfecta præcedat omnem omnino operationem intellectus, ita ut inter Ens & inferiora intercedat distinctio formalis, sicut intercedit inter gradus prædicamentales. Ad quod

Dico I. Conceptus Entis ex natura rei est actualiter præcisus respectu substantiæ & accidentis. Hæc est communis inter Auth.

Prob. ex dictis in materia de prædicamentis. Ens, quod in 10. prædicamentis dividitur, est verè genus, cum non sit Ens transcendentaliter nimirum, ut est commune Deo & creaturæ, verum Ens finitum & limitatum immediatè divisum in substantiam & accidens, atque genus & differentia tempore importat diversas realitates Metaphysicas, quorum una est potentialis ad aliam; ergò licet genus ut dixi in Logica ex natura rei præcedat à suis inferioribus, ita etiam Ens à substantia & accidente præcindat.

Dices 2. Conceptus Entis respectu DEI & Creaturæ non est naturæ rei præcisus ab illis, sed non fundatum in aliqua realitate communi illa quæ sit una & eadem in ambobus. Hæc Conclusio est contra nonnullos Scotistas, quia paritate graduum prædicamentaliū ex Doctore probantur etiam in transcendentibus talem dari realitatem, sed contra eos

Probo Conclusionem primam Autoritate D. Bernardi. l. 5. de Consid. c. 7. ubi ait: Nunquid verendum ne cogitatio transvolat supra quod quantumcumque in altum proficiat ultra est, infra quod cogitare possit homo, altissimum quantum ridiculum est statum impium. Quod dictum Bernardi de Conceptu objectivo intelligendum est non formalis; & Doctoris I. in 1. d. 9. q. 3. ubi dicit: Ad secundum patet in secundo articulo, quòd DEUS & Creatura non sunt primi diversi in conceptibus, sunt tamen primi diversi